

БУРЯДАД ҮНЭН

Түгэдэ арадай газетэ

1993

ИЮЛЬ

27

Зунай һүүд (хөмий) Үүрүн 9

ВТОРНИК

Гарагай 3 139 (19733)

газетын сэтгэмэлэй 2 түх

Хэсээтэ сэн.

1921 оной декабрини 21-һээ гараха

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай гэдэр

ЯАРМАГЪАА УЛАМЖАЛАН...

Мянган улахоорондын... Яармагъаа уламжалан... Д. ДОРЖИВ.

Хэлсээтэ гурмаараа юумээс үгэлсэ... Д. ДОРЖИВ.

Россин Федерациин Түбэй банкын мэдээсэл

«Россин Федерациин мүнганай байгууллага тухай»... Россин Федерациин Түбэй банкын мэдээсэл

ИТАР-ТАСС ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛ

ЗАРЛИГТА ГАРАА ТАБИБА... ТБИЛИСИ. Абхазид эб найрамдал байгуула тухай хоорондо эхлээд таармагтай байдал тохойлоод байна гэж Эдуард Шеварднадзе тоолон.

Дэлгүүрэй үнэ сэнгүүд

ХУУШАН, ШЭНЭ МҮНГЭНҮҮД

- Хирэ хирэ болоод лэ ноогон базарай үнэ сэнгүүдэй хувиаланууд тухай манай газетин хуудан дээрэ толилогдож байдаг гэжээ.

ЭКОНОМИСТУУД, НИИТБН АЖАЛ ҮЙЛҮЛЭШЭД ЭСЭРГҮҮСЭНЭ... МОСКВА. Беларусин, Россин ба Украинин правительствуудай толгойлогшоной экономика холбоон тухай шиндхэбэри соо хараалагдааан экономика политика «хольн хараагүй» гэжэ Россин мэдээжэ экономистуудай ба нитин ажал ябуулагшад бүтэг мэдүүлгэ доторо тэмдэглэнэ.

ТУРУУ ЭЭРГЭДЭ

1992 оной дүнгөөр Хурамжаанай аймагай хаалишад дунда чемпион болохон Цырема Цыбикова мүнөөшье жэлдэ эрчимлэнэ.

ТҮЙМЭРЭЙ ХАҢА ТҮВЭГТЭЙ

Зарим районууда бүхэрэн носожо боломо хаада тэй хабартаа шинг ноёнтой руу хүн зоной, транспортна зүйлнүүдэй абалгыг хорио;

ТАРШААНУДАЙ ТЭМСЭНЭБДИ

Хөндөгч аймагай томохон ажалайнаа шадабаряар гэр-анжы болохо Дээдэ-Тайл-шынэ. Нэрлэгдэнэ хаалишад үгэрэн жэлэй дунда дээрш үнэеи бүриөө 3000 долларайна манай тэжээл бэлдэхэ хоёр цех болон дүргэ хөндөгч худалгэгдэжэ байна.

ОРОЛДОЖО ХҮДЭЛНЭ

Хорин аймагай томохон ажалайнаа шадабаряар гэр-анжы болохо Дээдэ-Тайл-шынэ. Нэрлэгдэнэ хаалишад үгэрэн жэлэй дунда дээрш үнэеи бүриөө 3000 долларайна манай тэжээл бэлдэхэ хоёр цех болон дүргэ хөндөгч худалгэгдэжэ байна.

СОНОСХОЛ

Бурад эхэврнүүдэй «Алан-гуа» эблэ найхан бүрихэдэ абага, хуунга эрхэтэй болоо. Имэ байртай мэдээлэй лүдээр эблэй гэшүүд сулгаржа, оошанхи зорилгоо тухайга хоёрдэлгэ, уулгануудаа, даабаринуудаа тодорхойлон хубарилжа хүсэлтэй. Июлин 30-най 4 сатта филармониин бага танхим соо эилжээтэ сулган болохо гэжэ сонсоход, манай эблэдэгжүүв болон орохо дуратайшуулые уринды.

кай хөөрөөн

ЛХЭН УОШОГУЙ

Хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...

Хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...

Хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...

Хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...

Хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...

Хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...

Хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...

Хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...

Хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...

Хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...

УРАЛ ҮНЭН

АГВААН-НИМЫН АРЮУН ТООНТОДО

Ажлал ветеран Дансаран Дармаев «Гомин хамба» гэгдэн очери манай газрын 6-н ай «Буян» хуудалд тоологдож байна. Цанил-хамба Агваан Доржийн 1927 онд Асгадай дасангаа шалж, Түбэлд алхын арбаад хуураагууд тоодо Цэдэв-Доржийн Агваан-Нима орон юм. Шажанай ном хэмээх эхэндгээр үзвэл, буяад хүүбүүн Түбэтэд үндэр энхэтгээр лама болон байгаа. 1991 оной февралд барада Агваан-Нима хамба таалад болон байна.

Ажлал ветеран Дансаран Дармаев «Гомин хамба» гэгдэн очери манай газрын 6-н ай «Буян» хуудалд тоологдож байна. Цанил-хамба Агваан Доржийн 1927 онд Асгадай дасангаа шалж, Түбэлд алхын арбаад хуураагууд тоодо Цэдэв-Доржийн Агваан-Нима орон юм. Шажанай ном хэмээх эхэндгээр үзвэл, буяад хүүбүүн Түбэтэд үндэр энхэтгээр лама болон байгаа. 1991 оной февралд барада Агваан-Нима хамба таалад болон байна.

«Буярад үнэндэ» толилогодон статья тушаа

ХОРОО БУСАЛААД ХУСАБА ГҮ?

Хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...

дахиа юм бээ гэв. Тинхээ тэднийн ондоо хэлэнд оршуулхагүй, түбдөөрөө байха гэжэ Гомин хамба мэндэ байхдаа заяах хэвч.

Дабаатын сомоной захиргаанай зайхан В. Д. Бошев тухай миний тоонто Дабаа-та хуурин үгэ болоо энэ, мүнөө нэрэгнээ захалхай гэжээ гээд, даб дээр 100 мянган түхэйр барлад, жэ лэй дүүрэтэр 1 миллиондо хүргэхэбди гэжэ найдуулаа.

Ажлал ветеран Дансаран Дармаев «Гомин хамба» гэгдэн очери манай газрын 6-н ай «Буян» хуудалд тоологдож байна. Цанил-хамба Агваан Доржийн 1927 онд Асгадай дасангаа шалж, Түбэлд алхын арбаад хуураагууд тоодо Цэдэв-Доржийн Агваан-Нима орон юм. Шажанай ном хэмээх эхэндгээр үзвэл, буяад хүүбүүн Түбэтэд үндэр энхэтгээр лама болон байгаа. 1991 оной февралд барада Агваан-Нима хамба таалад болон байна.

«Буярад үнэндэ» толилогодон статья тушаа

ХОРОО БУСАЛААД ХУСАБА ГҮ?

Хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...
...хүндэтгэсэн Нарайн...

Тобын Түгэлдэрэй бэшхэн түүхын 130 жэлдэ

МҮНХЭ ЗУЛА

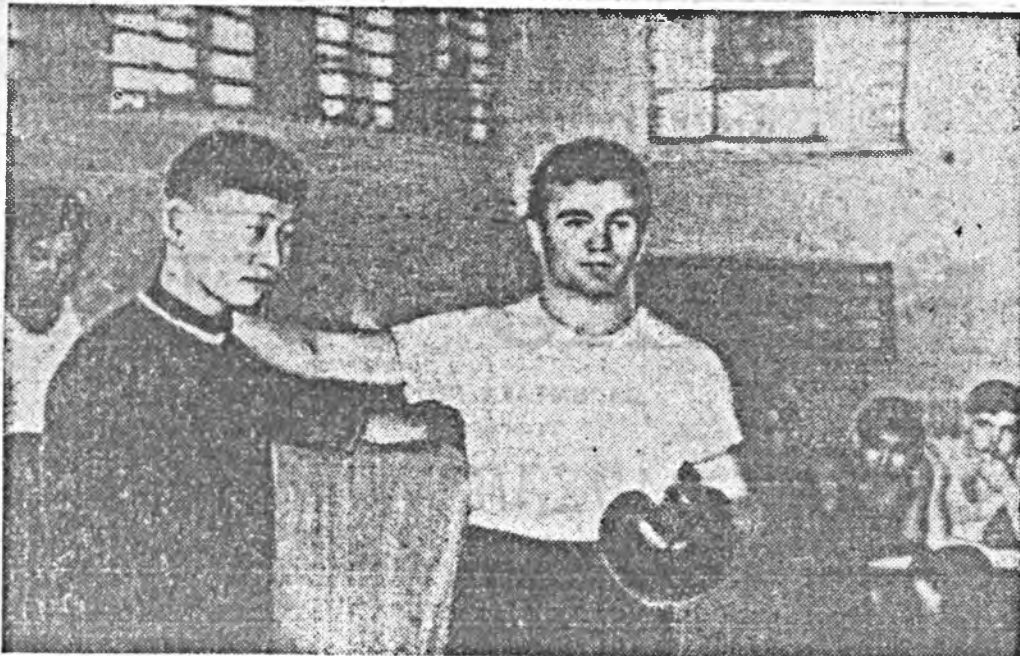
ГАРИМТА ПОЭМЭ Түгсхэл

ТҮРЭХЭН БАЙХАН НЮТАГТАНЬ...

Түүгэдэр тайшагай багаһаа энхэржэ Түшээ элэгдэн түрэй нотаг...

ГЭРЭЛТЭН БАЙХАЛ ХЭТЭ МҮНХӨӨ

Агуухэ дайнай гал дүдэн сооһоо Амид мэндэ бусажа ерэн илагшад Оройдоол гуша хүрэхээрэй һаа, Омог нэрээ нэрүүлжэл ябанад. Дайнда хабалдагшад бултад аадли Дайшалхи алдар багыадаа ээлд.

ХУУШАН ФОТО-ЗУРАГАЙ МҮРӨӨР

Баялаг нотагайгаа аха нүхэр Бараний Гармаевич Лайдаловга орохдоо, нэгт фото-зурагтай харна. Хэнтэй байнгын мэдэжэ абхаадаа, хэнтэй нирхон, ямар ушраар тэрэнэй спортивна зал сохи хүбүүд урда гараад байһан тухайгаа хөөржэ угхэиень гуйһан, хэдэн асуудалтайгаар ханданһан байһа.

Энэ хүбүүн боксоор спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн. Мүнөө Красноярск хотодо ажануна.

Бараний Гармаевич, тэрэ үедэ тантай хамта боксин секцида ябадаг хүбүүд сохон хэдынь спортын энэ зүйлөөр яндор дүнгүүдэ туйлаа гээжэбэ? Нэрһеень хэлжэе, тоолохо болоо хаа олон ааб даа. Нэгэ хэдынь нэрлэһүү.

Манай институтай бурял хэлэ, бэлгэти факультет дүргэһэн боксоор Бурял Республиканы түрүүшын спортын мастер Балма Жигитов Алс-Дурна зүгэй зоний чемпион ойр зэргэдэ хэдэ дахин хүртэһэн юм. Мүн энэ нүхэрнай СССР-эй болон РСФСР-эй түрүү һуури эзэлэлтнй мурьсөөнүүдтэ хабаадаһан намтартай.

Дүрэ зурагай эзэн хаана алдажа, шүгэжэ хөөрөө һэн.—Эншин аяар тэрэ холын—1956-дахи ондо Дорж Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтай спортивна зал соо буулгагдаһан фото-зураг юм. Тэрэ жилдэ Австралийн Мельбурн хотодо Олимпын 16-дахн нааданууд болоо һэн.

Манай Бурял оройой хүбүүн Владимир Сафронов боксоор нэгэдхи разрядтай Олимпиадада хабаадаһан ошон аад тэндэ табан уулзалтануудта бэрхэ-бэрхэ спортсменүүдэ илажа, совет бокснерууд сохон эгээл түрүүлэн Олимпын наадануудай чемпион ойр зэргэдэ хүртэһэн байгаа.

Манай оройоһо ошон команд бу-саһанайгаа удаа спортсменүүдэ ама-руула, нотаг нотагуулаар айла-хэиень табһан байгаа. Тингэжэ Влади-мир Сафронов Улаан-Үдэ гэрэхиндэ эрлөн, нүхэдөөрөө булаһан болоо.

Энэ үедэ манай багшанарай инсти-тута бэлитэй бэрхэ тренер Антон Андреевич Атарханов багшалаа, бок-сын секци нэгэдэ залуу хүбүүдэ һур-гажа, һорижо байһан юм.

Антон Андреевич Олимпын наад-ануудай чемпионист институтта урима, секцида ябадаг хүбүүдээрэ танисуу-лаа һэн. Владимир Сафронов Олим-пын нааданда хайһан гэжэ хабаадаһан тухайгаа хөөрөө һэн.

Мельбурнда үнэргэгдэһэн Олимпын 16-дахн наадануудта Владимир Сафро-новтой хамта үшөө хэд бокснерууд хабаадаһан, чемпионууд болоһон гэжэ хаб?

Мун баһа мүнөө үедэ Красноярск хотын спортын комплексе дааһа Ми-ханл Дворнин, тэрэ үедэ түүүшн фа-культетдэ һуража байһан Василий Ба-тоцыренов, физическэ хүмүүжүүлгын факультетдэ һураһан Владимир Ильин болон бусад СССР-эй спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, мүнөөшье зарим зон тэданиһе һанана ёһотой.

Мельбурнда үнэргэгдэһэн Олимпын 16-дахн наадануудта Владимир Сафро-новтой хамта үшөө хэд бокснерууд хабаадаһан, чемпионууд болоһон гэжэ хаб?

Энэ фото-зураг дээрэ харсагдаша хүбүүд хэд гэжэбэ?—Тэд нохиргобо. Минии арада харагдаша саганай майкатай хүбүүн танай «Бурял үнэ-нэ» газетдэ тэрэ үедэ корректорээр худал-жэ байһан Раднажаб Цыдыпов гэжэ. Раднажаб Цыдыпов мүнөө наһанай-гаа амаралтада гаранижа, хани нүхэр Лидзетэ хамта Сэлэнгийн аймагай Ноё-хон нотага ажануна. В. Сафронов бидэ хоёрой дундур саана харагдаша Нинокентий Алдаров гэжэ. Тэрэ үедэ манай институтай физико-математи-кын факультетдэ һуража байгаа, мүнөө баг-шала ёһотой.

Мельбурнда үнэргэгдэһэн Олимпын 16-дахн наадануудта Владимир Сафро-новтой хамта үшөө хэд бокснерууд хабаадаһан, чемпионууд болоһон гэжэ хаб?

Тэрэ үедэ багшанарай инсти-тудай түрүү һуури эзэлэлтын мурьсөөн үнэргэгдэдэг байһан юм. Институдай болон Улаан-Үдэ хотын чемпион ойр нэрэ зэргэдэ 1956 ондо хүртэһэн байжа.

Мун тинхэдэ 1955 ондо Бурял Рес-публикын спартакладада түрүү һуури эзэлжэ, кубогаар болон дипломоор ша-нагдаһан байһа. Ушөөшье олон мурь-сөөндэ хабаадаха зорилготой аад гэжэ усада орожо, һоригобо зоогсохо баа-туй болоо һэм.

Бараний Гармаевич залуу наһыень һанууһан тэрэ холын 50-лад онуудай энэ фото-зурагыя наринаар хадагалжа ябадаг. Боксоор Олимпын наадануудай түрүүшын совет чемпион той ноур ноу-раара уулзажа, дүрээ буулгуулаһана-раа омогорхонгүй яхаб.

Бараний Гармаевич залуу наһыень һанууһан тэрэ холын 50-лад онуудай энэ фото-зурагыя наринаар хадагалжа ябадаг. Боксоор Олимпын наадануудай түрүүшын совет чемпион той ноур ноу-раара уулзажа, дүрээ буулгуулаһана-раа омогорхонгүй яхаб.

Захадань Николай Малзарев һуна.

З. БАДМАЕВ.

АРБАН ГУРБАН ЖОЛООНЬ АЙМШАГТАЙ

Архи-ами наһанай дайсан

Архивтад, хулгайшад, мэхэ гошоход болон бусад нальхай эйдан ябадаг гар-гадаг хүчүүд хэр утнаа бу-риад зоний дунда шөө үзүүлдэг, шобто харуудад байһан юм. Илангаан бүүхэ һургаал зааһанууд, тэрэ тоодо бурхан шаһанай ном-нонууд архивин арбан хара нүгэлнээ эрд буруушаадаг, эдэһэннээ һэргүлдэг байгаа. Урданы хатуу хары «дэр-лэ» дуратай һойбоотой-шуул тоотой шахуу һэн.

Саягаараа, сахилда хү-хөөрөө гэгдэдэгшье наань, архивальдые үмөрхэ арга нүхэсэл байхгүй ёһотой. Энэнь ороо шараа, хой-шолон хоидолын эли ха юм! Тингэбэшье һуулай үе-дэ архивда аймшагтай дэр-лэһэе янзатай. Хул табиа-ха газаргүй гэгээр, хара-наһ тэшини хатуу ундаууд жэрүлдэжэ байдаг болобо. Бага эхэгүй, эрэ эмэгүй, хүгшэн залуугүй архи най-маалжа, олон капитал но-сэлжэ шуналтайшуул оло-шоорио. Шилжэ гайхалаа, тү-бэлтшөөхэ тэбдэхэе болоо ха юм.

БАЙГАЛАЙ ЭРЬЕДЭХИ ҺУРАЛСАЛ

Росси хүүгэдэй зунай экологическа практикум алдарта Байгал далайн эрьедэ оршодог Максим-ка һууринад хүүгэдэй спортивна лагерта ию-линин 26-наа августын 9 болотор үнгэрхэнь. Моск-ва, Шэ, Эрхүү, Улаан-Үдэ хотонуудай 8—10-дахн классуудай һурагшад Байгал эрьедэ байгаа-ли хамгаала олон шга-лэһүүдээр һуралсал гар-жа, мүн эрдэмдэ 15 ла-бораторидо шэнжэлгөнүү-дэ хээхэ юм. Энэһэннээ гадна, Байгал шадарай һэрюун, эм домто ага-раар амнжаа, амархал юм ааб даа.

Спорт Спорт

ТОВШОХОНООР...

ХУНГЭН АТЛЕТИКО, 12,5 километрай зайда урил-далгаар уласхоорондин ком-мерческэ мурьсөөн Парин ша-хархи бийхан хотодо болоо. Энэ мурьсөөндэ дэлхэйн олон оройой 100 гаран хольи зайда урил-далгад хабаалаһан байгаа СССР-эй түрбэ дахин, Рос-син нэгэдгээр чемпион спортын мастер Геннадий Темников уласхоорондин энэ эхэ мурьсөөндэ хабаадахаа, нэгэдхи һуури эзэлдэг, тухай шанда хүртэбэ. Энэнь нотагаймай хүбүү-нэй ээлжэтэ эхэ амжал-тэ гээшэ. Неёндон жэл тээ Италида, Францияда үнэрг-эгдэһэн коммерческэ нимэ мурьсөөнүүдтэ хабаадахаа, шангай һуруинуудта гара-наһ, Саашаана тэрэ Фран-циин үшөө хэдэн хотодо үнэ-ргэгдэһэн урилдануудта хабаадаха байһа.

Росси Федерацийн олон област, хизаар ба республикын бэл-литэй бэрхэ спортсменүүд хабаадаһан байгаа. Энэ эхэ мурьсөөндэ манай респу-бликын тувелашид хабаа-даха үндэр үрэ дүнгүүдэ тухайла, мэргэһлэдэ болон тренерүүдэй магтаал һай-шаалда хүртэһэн байһа.

Уншаа, дуулаа һэн гүт?

САГАН ХААНАЙ АЛТАН

Дэлгүүр, Россие һэрлэгэ-гэ тухай ходо шашаалад, наһанаа туйлахын тула тэд бага юмэ хэнэдэ. Өн-дэһингөө тон эхэ арга бо-ломожууды ашаг оло эхэ-тэйгээр хэрлэгэшэ шада-нагүйд. Нэгэн гэжэ наа, дан эхээр «шэнэбиен», үгышье наа, гүрэн түрын хэмжээ-гээр бодожо, ажал абуула-жа шалагагүй байна хабди...

Redaktion орлошо С. Д. РИНЧИНОВ. РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ЦЫРЕНДОРЖИЕВ Ц. В. (редактор), ДАШЕВА Г. Х., (редактор), ЦОЛДОГОН Ц. Ц., ЖИГИТОВ Б. М. Ж. (хар-пуржалта секретарь), НИ-МАЕВ П. Н. (редактор ор-лошо), ОЧПРОВ С. Д., ТО-ТОХОВА В. Э.

Эмхидхэн байгуулагшад — Бурял Республикын Верховно Совет, Бурял Республикын Министрүүдэй Совет, Бүгэдэ бурладуудай үндээн соёлой эблэл болон редакци ажалша коллектив.

«МАН» 192-дэс 21-һаа. Бурял Республикын Верховно Совет, Бурял Республикын Министрүүдэй Совет, Бүгэдэ бурладуудай үндээн соёлой эблэл болон редакци ажалша коллектив.